

Jak rozmawiać z dzieckiem pokrzywdzonym przestępstwem Wskazówki dla kadry wypoczynku

Jeżeli podczas wypoczynku dojdzie do sytuacji interwencji w celu ratowania zdrowia lub życia dziecka, albo do sytuacji, w której samo dziecko ujawnia krzywdzenie należy przede wszystkim zadbać o bezpieczeństwo dziecka. Do czasu przyjazdu policji lub innych służb interwencyjnych dziecko powinno przebywać pod opieką kadry.

Taka sytuacja może powodować silny stres u dziecka i prowadzić do różnych reakcji, takich jak:

- pobudzenie i panika;
- zachowania uciezkowe mające na celu odwrócenie uwagi od trudnej sytuacji; bagatelizowanie sytuacji, śmiech, inne zachowania, które wydają się być nieadekwatne do sytuacji;
- agresja, autoagresja, zachowania regresywne (bujanie się, zaciskanie rąk);
- wrażenie dezorientowania lub zagubienia;
- wrażenie wycofania, bycie cichym, niewielki ruch lub jego brak.

Każdy kontakt z dzieckiem pokrzywdzonym wymaga delikatności oraz empatii.

- Dziecko, które doznało wiele złego ze strony dorosłych, jest bardzo nieufne. Przez długi czas mogło doświadczać poczucia silnego zagrożenia życia i może odczuwać, że nie kontroluje własnego losu, jest bezradne i przestraszone.
- Dziecko doświadczające wykorzystania seksualnego często jest przekonane, że inne osoby dorosłe nie uwierzą w jego relację i boi się, że zostanie obwinione i uznane za „złą” osobę. Dodatkowo, czuje się w pewnym stopniu odpowiedzialne za fakt bycia wykorzystanym, co powoduje w nim ogromne poczucie winy.
- W wyniku manipulacji ze strony sprawcy dziecko postrzega go jako osobę mającą wyjątkowy wpływ, przed którym nikt nie może dziecka ochronić. Zdarza się, że sprawcy grożą dziecku, że jeżeli będzie przeciwko nim zeznawać, jemu lub bliskim mu osobom może stać się coś złego.
- Sprawcy często wikłają dziecko w zмовę milczenia. Używają argumentów wpędzających dziecko w poczucie winy, wmawiając, że jest ono współodpowiedzialne za to co się stało albo przekonują, że jeśli ujawni przestępstwo, to nikt mu nie uwierzy, a sprawca uniknie kary.

OGÓLNE ZASADY NAWIĄZYWANIA KONTAKTU Z DZIECKIEM MŁODSZYM

- Zniż się do poziomu dziecka, postaraj się być na wysokości wzroku dziecka (usiądź naprzeciwko, schyl się, itp.).
- Zwracaj się do dziecka po imieniu, jeśli to możliwe.
- Mów powoli, spokojnym głosem, wyraźnie.
- Posługuj się prostym językiem.
- Utrzymuj kontakt wzrokowy.
- Obserwuj, czy jesteś przez dziecko rozumiany.
- W pytaniach wykorzystuj określenia używane przez dziecko.

ZASADY PROWADZENIA ROZMOWY Z DZIECKIEM POKRZYWDZONYM

- Podchodząc do dziecka, najpierw się przedstaw.
- Zaakceptuj i uznaj reakcje i uczucia dziecka.
- Bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka - zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.
- Reaguj na uczucia dziecka, pomagając mu poradzić sobie z nimi: widzę, że jesteś skrępowana, to naturalne w takiej sytuacji; ludzie zazwyczaj wstydzą się, kiedy mówią o takich przeżyciach, nie musisz powstrzymywać płaczu, płacz pomaga itp.

- Poinformuj dziecko o tym, co się będzie dalej działo - nie zmyślaj, nie podawaj fałszywych informacji, nie dawaj gwarancji bez pokrycia.
- Zaproponuj dziecku wsparcie np.: Czy jest coś, w czym mogę spróbować Ci pomóc?
- Zapytaj dziecko, czy chce się skontaktować z kimś bliskim.
- Zaakceptuj odmowę dziecka.
- Zapewnij dyskrecję, jednak poinformuj, że w sytuacji popełnienia przestępstwa mogą zaistnieć okoliczności, w który Twoim obowiązkiem będzie ujawnienie informacji odpowiednim organom.
- Okaż dziecku zainteresowanie oraz życzliwość, poświęć mu czas.
- Więcej słuchaj, mniej mów - ważne jest aby dać czas dziecku na wypowiedzenie się. Nie bój się ciszy, wytrzymaj ją.
- Daj dziecku przestrzeń do mówienia o tym, o czym chce mówić.
- Nie wypytuj dziecka o szczegóły. Zadając pytanie, zastanów się, czemu je zdajesz, czy to pytanie ma zaspokoić Twoją ciekawość, czy ma służyć pogłębieniu kontaktu, uzyskaniu ważnej informacji potrzebnej do udzielenia pomocy.
- Daj dziecku odczuć, że wierzysz w to, co mówi.
- Zapewnij dziecko, że nie jest odpowiedzialne za to, co mu się przydarzyło.
- Nie oceniaj. Nie zadawaj pytań, w których zawarta jest ocena np. dlaczego nie wezwałeś pomocy / nie uciekłeś?; dlaczego mu / jej uwierzyłeś, czemu się na to zgodziłeś/eś, skoro wiedziałeś...? itp. Takie pytania z reguły wzbudzają poczucie winy u dziecka, a także wprawiają je w zakłopotanie, ponieważ często nie rozumie ono przyczyn zachowań własnych oraz innych osób. Poza tym nie znasz sytuacji i doświadczeń dziecka, które mogły wpłynąć na jego zachowania.
- Nie przytulaj dziecka, nie dotykaj go, chyba że samo o to prosi - kontakt fizyczny może być przez dziecko różnie odebrany, często dzieci nie chcą być dotykane. Dotyk może się źle kojarzyć, budzić traumatyczne wspomnienia, zwłaszcza w kontekście wcześniejszego wykorzystania.

WSPARCIE DZIECKA W TRUDNEJ SYTUACJI

(PRZEMOC RÓWIEŚNICZA, PRZEMOC DOROSŁYCH, INNE TRUDNE DOŚWIADCZENIA)

• WYSŁUCHAJ

Daj dziecku przestrzeń na jego emocje i uczucia, opowiedzenie o danej sytuacji z jego perspektywy. Słuchaj z cierpliwością. Nie przerywaj, nie wypytuj, jeśli o czymś nie chce powiedzieć. Jeśli chcesz poznać jakieś istotne dla sprawy informacje, wyjaśnij dlaczego zadajesz takie pytania i czemu mają służyć.

• ZROZUM

Nie oceniaj, nie porównuj, nie zawstydzaj, nie szantażuj. Po prostu przyjmij do wiadomości emocje i punkt widzenia danej sytuacji przez dziecko. Wyraź zrozumienie dla jego uczuć: rozumiem, że się zdenerwowałeś/aś; masz prawo być smutny/a, rozumiem, że tak się czujesz w tej sytuacji.

• NIE PODWAŻAJ

Nigdy nie podważaj prawdziwości słów dziecka, w ten sposób możesz sprawić, że poczuje się nieważne i nie będzie już chciało kontynuować rozmowy ani z tobą ani z innymi dorosłymi w przyszłości. Jeśli dziecko mówi nieprawdę, to ujawni się to w dalszym procesie rozmowy. Jeśli byłeś świadkiem zdarzenia i wiesz, że fakty są inne, powiedz dziecku, jaki Ty miałeś odbiór tej sytuacji i jak ją interpretujesz. Porozmawiaj o różnicach w ocenie sytuacji i staraj się znaleźć konsensus.

• POROZMAWIAJ

Mów do dziecka spokojnym tonem, okazuj mu zrozumienie. Nigdy nie obiecuj tego, czego nie możesz spełnić lub tego, co nie zależy od Ciebie. Jeśli nie jesteś czegoś pewien, przyznaj, że nie masz wiedzy na dany temat. Zawsze bądź szczerzy i uprzedź dziecko, o tym co możesz zrobić a czego nie zrobisz. Staraj się informować dziecko o tym, co dalej może się wydarzyć, zwłaszcza kiedy sytuacja będzie wymagała kolejnych działań i procedur.

- **POUFNOŚĆ I SZACUNEK**

Rozmawiając z dzieckiem wybierz odpowiednie miejsce i czas, tak aby nikt Wam nie przerywał ani nie przeszkadzał. Zadbaj o intymność i poufność rozmowy. Wybierz taką przestrzeń, w której Wasza rozmowa nie będzie słyszana przez innych. Pamiętaj o zasadach bezpiecznych relacji pomiędzy dorosłym a dzieckiem - staraj się nie zostawać z dzieckiem sam, a jeśli to konieczne poinformuj innego dorosłego o tym, gdzie i z kim będziesz rozmawiał oraz o tym jak długo to potrwa. Zadbaj, by być widzianym lecz nie słyszonym.

- **PRZYPADEK SZCZEGÓLNY - DZIECKO SPRAWCĄ PRZEMOCY**

Jeśli dziecko jest sprawcą przemocy, pamiętaj aby również z nim porozmawiać i spróbować odnaleźć odpowiedź, dlaczego tak się zachowało. Być może samo jest krzywdzone i w taki sposób wyraża swoje silne emocje. Nie możesz zgadzać się na przemoc ani jej ani jej tolerować, więc wyciągnięcie konsekwencji za złe zachowanie (przemoc) jest konieczne. Jednak dzięki rozmowie z dzieckiem krzywdzącym możesz dowiedzieć się, że ono również potrzebuje pomocy.